

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [*NICHOLAS EMILIOU*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 16. februārī¹

Lieta C-216/21

Asociația “Forumul Judecătorilor din România”,
YN
pret
Consiliul Superior al Magistraturii

(*Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa, Rumānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lēmums 2006/928/EK – Mehānisms, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju – LES 2. pants – Tiesiskums – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesnešu neatkarība – Valsts pasākums, ar ko groza noteikumus par tiesnešu paaugstināšanu amatā zemākas instances tiesās

I. Ievads

1. “Tiesiskums ne tikai ir jānodrošina, bet ir jāpanāk arī tā atklātums.” Uz šo slaveno atziņu bieži atsaucas, kad runa ir par tiesu neatkarības jautājumiem, ņemot vērā, ka šo jautājumu pamatā ir uzticība, kas demokrātiskā sabiedrībā tiesām ir jārada iedzīvotāju vidū².

2. 2019. gadā *Consiliul Superior al Magistraturii* (Augstākā tieslietu padome, Rumānija; turpmāk tekstā – “CSM”) palāta, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, apstiprināja valsts reglamentu, ar kuru tika reformēta zemākas instances tiesu tiesnešiem Rumānijā piemērojamā paaugstināšanas amatā procedūra (turpmāk tekstā – “apstrīdētais reglaments”)³. Prasītāji pamatlietā – *Asociația “Forumul Judecătorilor din România”* (“Rumānijas tiesnešu foruma” apvienība, turpmāk tekstā – “Rumānijas tiesnešu forums”) un YN – lūdz *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa, Rumānija), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā, daļēji atcelt minēto lēmumu.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Skat. tostarp Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) spriedumus, 2010. gada 15. jūlijs, *Gazeta-Ukraina-Tsentr* pret Ukrainu, CE:ECHR:2010:0715JUD001669504, 32. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2007. gada 3. maijs, *Bochan* pret Ukrainu, CE:ECHR:2007:0503JUD000757702, 66. punkts. Skat. arī spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, turpmāk tekstā – “spriedums A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)”, 127. punkts un tajā minētā judikatūra).

³ CSM palātas, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, 2019. gada 17. septembra Lēmums Nr. 1348, ar kuru apstiprina Reglamentu par tiesnešu paaugstināšanas amatā konkursa organizēšanu un norisi.

3. Tie apgalvo, ka ar apstrīdēto reglamentu ieviestā reforma ir problemātiska, ciktāl, kā tie uzskata, paaugstināšanas amatā procedūru, kas piemērojama zemākas instances valsts tiesu tiesnešiem, veic to apelācijas tiesu priekšsēdētāji un locekļi, kurās ir aizpildāmas brīvās amata vietas, un ka apstrīdētais reglaments balstās uz subjektīviem un diskrecionāriem kritērijiem, nevis uz šīs procedūras kandidātu objektīvu izvērtējumu, kura pamatā ir tikai kandidātu rezultāti rakstiskā eksāmenā, kā tas bija pirms apstrīdētā reglamenta pieņemšanas.

4. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šāda reforma ir saderīga ar tiesu neatkarības principu, kas, pēc tās domām, izriet no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta (pamattiesības uz taisnīgu tiesu) un LES 19. panta 1. punkta otrās daļas (tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā), kā arī no tiesiskuma LES 2. panta izpratnē.

5. Īsāk sakot, turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka ar tādām tiesību aktu izmaiņām, kādas ieviestas ar apstrīdēto reglamentu, netiek pārkāpts tiesu neatkarības princips.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

6. Atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai "dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības".

7. Hartas 47. panta "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu" otrajā daļā ir noteikts:

"Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. [..]"

B. Rumānijas tiesības

8. 2004. gada 28. jūnija *Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Likums Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu), kas atkārtoti publicēts 2005. gada 13. septembra *Monitorul Oficial al României, Partea I*, Nr. 826 (turpmāk tekstā – "Likums Nr. 303/2004"), tika grozīts un papildināts ar 2018. gada 12. oktobra *Legea nr. 242/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Likums Nr. 242/2018 par grozījumiem un papildinājumiem Likumā Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu), 2018. gada 15. oktobra *Monitorul Oficial al României, Partea I*, Nr. 868 (turpmāk tekstā – "Likums Nr. 242/2018"), kas stājās spēkā 2018. gada 18. oktobrī.

9. Saskaņā ar Likumu Nr. 242/2018 Likumā Nr. 303/2004 tika iekļauts 46.¹–46.³ pants. Šajos noteikumos ir paredzēts, ka tiesnešus un prokurorus var paaugstināt amatā tikai valsts konkursos, kuros tiek vērtēta kandidātu darba izpilde un rīcība trīs gadu laikā pirms paaugstināšanas amatā procedūras. Konkrētas normas, kas reglamentē šo paaugstināšanas amatā procedūru organizēšanu un norisi, ir jānosaka ar noteikumiem, ko pieņem attiecīgi CSM palāta, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, vai palāta, kas izskata lietas saistībā ar prokuroriem.

10. Apstrīdētais reglaments, kurā ir ietverti noteikumi par konkursu organizēšanu un norisi amatā esošu tiesnešu paaugstināšanai amatā, tika pieņemts, piemērojot Likuma Nr. 303/2004 46.¹–46.³ pantu. Minētais reglaments tika apstiprināts ar CSM palātas, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, 2019. gada 17. septembra Lēmumu Nr. 1348.

III. Fakti, tiesvedība valsts tiesās un prejudiciālie jautājumi

11. Ar 2019. gada 12. novembrī reģistrēto prasību prasītāji pamatlietā lūdza *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa) daļēji atcelt CSM palātas, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, 2019. gada 17. septembra Lēmumu Nr. 1348, ar ko apstiprināts apstrīdētais reglaments. Tie apgalvo, ka ar šo reglamentu esot pārkāpts tiesu neatkarības princips un ka tas esot pieņemts, neievērojot ieteikumus, kas izklāstīti dažādos Eiropas Komisijas ziņojumos, kuri sagatavoti saskaņā ar "sadarbības un pārbaudes mehānismu" (turpmāk tekstā – "SPM"), kas izveidots saistībā ar Rumānijas pievienošanu Eiropas Savienībai.

12. Pirmkārt, tie apgalvo, ka ar apstrīdēto reglamentu apelācijas tiesu priekšsēdētājiem tiek piešķirtas pārāk plašas pilnvaras, ņemot vērā, ka par paaugstināšanas amatā procedūras norisi atbildīgās komisijas sastāvā ir attiecīgās apelācijas tiesas priekšsēdētājs un citi šīs tiesas locekļi, kuru iecelšana atlases komisijā notiek, pamatojoties uz apelācijas tiesas valdes (kuras sastāvā ir arī priekšsēdētājs) priekšlikumu. Praksē atlases komisijas locekļi ir atbildīgi arī par apelācijas sūdzību izskatīšanu saistībā ar spriedumiem, ko kandidāti pasludinājuši zemākas instances tiesās, un par kandidātu kā tiesnešu paveiktā darba periodisku novērtēšanu pēc tam, kad un ja viņi ir paaugstināti amatā apelācijas instances tiesā⁴.

13. Otrkārt, tie apgalvo, ka ar minēto reglamentu ieviestajā paaugstināšanas amatā procedūrā pārāk liela nozīme tiek piešķirta *subjektīvam* novērtējumam par kandidātu darbību un rīcību trīs gadu laikā pirms viņu dalības šajā procedūrā. Šajā novērtējumā atlases komisija pārbaudot tikai nelielu skaitu katra kandidāta sagatavoto lēmumu. Turklāt kandidātu panākumi paaugstināšanas amatā procedūrā esot atkarīgi no šīs komisijas subjektīvā viedokļa par kandidātiem un no kandidātu kolēģu paustā viedokļa, kas balstīts uz kandidātu rīcību, nevis viņu nopelniem.

14. Kā uzskata prasītāji pamatlietā, ar apstrīdēto reglamentu ieviestās izmaiņas varētu radīt hierarhiskas pakļautības attieksmi pret apelācijas tiesu locekļiem, ņemot vērā, ka kandidāti, lai saņemtu paaugstinājumu amatā, varētu tikt mudināti būt pakļāvīgi atlases komisijās esošajiem apelācijas tiesu priekšsēdētājiem un citiem locekļiem.

15. *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa), kurai radās šaubas, vai ar apstrīdēto reglamentu ieviestā reforma ir saderīga ar Savienības tiesībām, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [SPM] ir uzskatāms par Eiropas Savienības iestādes pieņemtu aktu LESD 267. panta izpratnē, kura interpretāciju var lūgt Eiropas Savienības Tiesai? Vai [SPM] saturs, būtība un darbība laikā ietilpst Līguma par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanu Eiropas Savienībai⁵ piemērošanas jomā? Vai saistībā ar [SPM] sagatavotajos ziņojumos formulētās prasības [Rumānijai] ir saistošas?

⁴ Sikāku informāciju par to komisiju sastāvu, kuras ir atbildīgas par tiesnešu periodisko izvērtēšanu, skat. Likuma Nr. 303/2004 39. panta 3. punktā.

⁵ Rumānija to parakstījusi Luksemburgā 2005. gada 25. aprīlī (OV 2005, L 157, 11. lpp.).

- 2) Vai LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un Hartas 47. pantā, kā arī Tiesas judikatūrā noteiktais tiesu neatkarības princips ar atsauci uz LES 2. pantu var tikt interpretēts tādējādi, ka tas attiecas arī uz procedūrām saistībā ar amatā esošu tiesnešu paaugstināšanu amatā?
- 3) Vai minētais princips ir apdraudēts, ja tiek izveidota paaugstināšanas amatā uz augstākas instances tiesu struktūru sistēma, kura ir balstīta tikai uz apkopojošu darbības un rīcības vērtējumu, ko sagatavojusi komisija, kurā ietilpst pārbaudi tiesā veicošās struktūras priekšsēdētājs un šīs struktūras tiesneši, kas atsevišķi – papildus periodiskai tiesnešu izvērtēšanai – gan izvērtē tiesnešus viņu paaugstināšanai amatā, gan veic viņu taisīto spriedumu pārbaudi tiesā?
- 4) Vai LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un Hartas 47. pantā, kā arī Tiesas judikatūrā noteiktais tiesu neatkarības princips ar atsauci uz LES 2. pantu ir apdraudēts, ja [Rumānija] neievēro Eiropas Savienības tiesību paredzamības un tiesiskās drošības principus, pieņemot [SPM] un saistībā ar to sagatavotos ziņojumus un piemērojot tos vairāk nekā 10 gadus, un tad bez brīdinājuma grozot tiesnešu paaugstināšanas vadošos amatos procedūru pretēji [SPM] ieteikumiem?"

16. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas datēts ar 2021. gada 16. februāri, tika reģistrēts 2021. gada 6. aprīlī. Rumānijas tiesnešu forums, CSM, Polijas valdība, kā arī Komisija ir iesnieguši rakstveida apsvērumus. Tiesas sēde netika rīkota.

IV. Juridiskā analīze

17. Šī lieta ir iespēja Tiesai pirmo reizi izskatīt tās judikatūras par tiesnešu neatkarību piemērošanu tiem piemērojamām paaugstināšanas amatā procedūrām, kā arī izvērtēt, vai tāda reforma, kāda Rumānijā tika ieviesta ar apstrīdēto reglamentu, ir saderīga ar šajā judikatūrā noteiktajām prasībām.

18. Pirms pievērsīšos uzdotajiem jautājumiem, īsumā izklāstīšu konteksta elementus, kas ir būtiski šajā lietā.

A. Lietas pamatinformācija un sākotnējās piezīmes

19. Sarunu laikā, kuru noslēgumā Rumānija 2007. gadā pievienojās Eiropas Savienībai, tika paustas bažas par būtiskiem trūkumiem tiesu sistēmā un cīņā pret korupciju šajā valstī⁶. Lai kļiedētu šīs bažas, Komisija, kā tai bija tiesības to darīt saskaņā ar Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem⁷ 37. un 38. pantu, pieņēma lēmumu⁸, kurā tā uzsvēra tiesiskuma kā tāda priekšnoteikuma nozīmi, kuram jābūt izpildītam, lai jebkura valsts pievienotos Eiropas Savienībai⁹, un atgādināja, ka visās dalībvalstīs ir jābūt objektīvai un neatkarīgai tiesu

⁶ Šīs bažas ir ņemtas vērā Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem IX pielikumā (skat. it īpaši minētā pielikuma 3. punktu, kas attiecas uz rīcības plāna un stratēģijas tiesu sistēmas reformai pieņemšanu un īstenošanu).

⁷ OV 2005, L 157, 203. lpp.

⁸ Lēmums 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātus par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju (OV 2006, L 354, 56. lpp.; turpmāk tekstā – "SPM lēmums").

⁹ Skat. SPM lēmuma 2., 4. un 6. apsvērumu.

sistēmai¹⁰. Ar minēto lēmumu tika izveidots SPM, kas ir pārejas pasākums, lai atvieglotu Rumānijas pastāvīgos centienus reformēt tiesu sistēmu un pastiprināt cīņu pret korupciju gados pēc tās pievienošanās Eiropas Savienībai.

20. Konkrētāk, SPM lēmumā ir paredzēts, ka Komisija pieņem periodiskus ziņojumus. Šo ziņojumu mērķis ir periodiski novērtēt Rumānijā sasniegto tiesu sistēmas reformas jomā, pamatojoties uz virkni kritēriju (turpmāk tekstā – "SPM kritēriji")¹¹, ar kuriem ir konkretizētas īpašās saistības un prasības, ko šī dalībvalsts ir uzņēmusies, pabeidzot pievienošanās sarunas, it īpaši attiecībā uz tiesu neatkarības aizsardzību un uzlabošanu visā tās teritorijā¹².

21. Šajā kontekstā gan valsts, gan Savienības līmenī īpaša uzmanība tika pievērsta tam, vai nesenās Rumānijas tiesu sistēmas reformas pietiekami aizsargā valsts tiesnešu neatkarību. Jau 2019. gadā Tiesā tika sākta virkne lietu par grozījumiem, kas Rumānijā pieņemti laikā no 2018. līdz 2019. gadam un kas attiecas uz kriminālprocesu un disciplinārlietām, kuras var ierosināt pret Rumānijas tiesu sistēmas locekļiem, kā arī uz viņiem piemērojamo civiltiesiskās atbildības režīmu.

22. Tiesa šo grozījumu saderību ar tiesu neatkarības principu izvērtēja spriedumā *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.¹³. Minētajā spriedumā tā arī precizēja, ka SPM lēmums un ziņojumi, ko Komisija sagatavojuši, pamatojoties uz šo lēmumu, ir Savienības iestādes akti, kurus var interpretēt Tiesa. Turklāt Tiesa nosprieda, ka SPM lēmums ir saistošs Rumānijai kopumā tāpat kā SPM kritēriji, kuru mērķis ir nodrošināt, ka šī dalībvalsts ievēro LES 2. pantā noteikto tiesiskuma ievērošanas vērtību. Tiesa arī norādīja, ka Rumānijai ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai izpildītu šos kritērijus, pienācīgi ņemot vērā ziņojumus, ko Komisija sagatavojuši, pamatojoties uz SPM lēmumu, un it īpaši minētajos ziņojumos sniegtos ieteikumus¹⁴.

23. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika reģistrēts tikai dažas nedēļas pirms sprieduma *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.¹⁵ pasludināšanas. Tomēr jākonstatē, ka ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa atkal vēlas noskaidrot SPM lēmuma un saskaņā ar to pieņemto ziņojumu būtību un tiesiskās sekas.

24. Tā kā Tiesas konstatējumi minētajā agrāk taisītajā spriedumā jau sniedz atbildi šo jautājumu, šajos secinājumos saskaņā ar Tiesas lūgumu tiks aplūkoti tikai pārējie trīs uzdotie jautājumi.

25. Manas veiktās analīzes struktūra ir šāda. Vispirms aplūkošu to dažādo Savienības tiesību normu piemērošanas jomu un nozīmi, uz kurām lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu atsauca iesniedzējtiesa (B). Izskatīšu arī iebildumus pret Tiesas kompetenci, kurus iesniegušas CSM un Polijas valdība (C). Tad izklāstīšu Tiesas judikatūru par tiesu neatkarību (kā tā izriet no sprieduma *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. un citām lietām) un paskaidrošu, kāpēc, manuprāt, pietiekamas tiesas neatkarības garantijas ir jāsauglabā arī saistībā ar amatā esošu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām (otrais jautājums) (D). Ņemot vērā šo judikatūru,

¹⁰ Skat. SPM lēmuma 3. apsvērumu.

¹¹ Skat. spriedumu, 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, turpmāk tekstā – "spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.", 175. punkts).

¹² Turpat, 170. punkts.

¹³ Visās šajās lietās tika pieņemts tikai viens spriedums, taču ģenerāladvokāts M. Bobeks [*M. Bobek*] sagatavoja divus secinājumu dokumentus (vienu lietā *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (C-397/19, EU:C:2020:747) un otru apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746)).

¹⁴ Skat. spriedumu *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (rezolūtivās daļas 1. un 2. punkts).

¹⁵ Pilnīguma labad jānorāda, ka Tiesā tika iesniegta vēl virkne lietu par tiesu sistēmas organizāciju Rumānijā un, konkrētāk, par jautājumu, vai tiesu neatkarības princips nepieļauj, ka valsts konstitucionālā tiesa, kas, īstenojot savu konstitucionālo kompetenci, lemj par valsts augstākās tiesas iztiesāšanas sastāva likumību, pieņem lēmumu (skat. spriedumu, 2021. gada 21. decembris, *Euro Box Promotion* u.c. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, EU:C:2021:1034; turpmāk tekstā – "spriedums *Euro Box Promotion* u.c.")).

izklāstišu iemeslus, kādēļ, ņemot vērā iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes, uzskatu, ka tāda reforma, kāda ieviesta ar apstridēto reglamentu, *nepārkāpj* tiesu neatkarības principu (trešais jautājums) (E). Visbeidzot atbildēšu uz iesniedzējtiesas bažām, ka šāda reforma varētu būt pretrunā ieteikumiem, kas ietverti dažos Komisijas saskaņā ar SPM sagatavotajos ziņojumos (ceturtais jautājums).

B. Atbilstošās Savienības tiesību normas – LES 2. pants un 19. panta 1. punkts un/vai Hartas 47. pants

26. Iesniegtajos jautājumos kā atbilstošās Savienības tiesību normas, saskaņā ar kurām ir jāizvērtē apstridētā reglamenta saderība, ir norādīta LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, Hartas 47. pants un LES 2. pants. No Tiesas judikatūras skaidri izriet saikne starp šīm dažādajām normām. Tiesa ir nospriedusi, ka prasība par tiesu neatkarību ietilpst to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā (LES 19. panta 1. punkta otrā daļa) un pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu (Hartas 47. panta otrā daļa) būtiskajā saturā, kurām pašām ir kardināla nozīme kā garantijai visu to dalībvalstu kopīgo vērtību, kas izklāstītas LES 2. pantā, tostarp tiesiskuma vērtības, aizsardzībai¹⁶. Tādējādi ir skaidrs, ka Savienības tiesību sistēmā pastāv vienots tiesu neatkarības princips un ka gan LES 19. panta 1. punkta, gan Hartas 47. panta saturs tiesu varas neatkarības ziņā būtībā ir vienāds¹⁷.

27. Tomēr šo atšķirīgo juridisko pamatu pastāvēšana un atšķirīgās funkcijas, ko pilda LES 19. pants un Hartas 47. pants, nozīmē, ka pārbaudes veids, kas Tiesai jāveic, lai pārbaudītu tiesu neatkarības principa ievērošanu, var atšķirties.

28. Šajā ziņā ģenerālvokāts M. Bobeks ir paskaidrojis¹⁸, ka LES 19. pantam ir plaša piemērošanas joma. Minētajā pantā tostarp ir prasīts dalībvalstīm "nodrošināt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai", tāpēc šī tiesību norma galvenokārt attiecas uz valsts tiesiskā regulējuma strukturālajiem un sistēmiskajiem elementiem, nevis elementiem, kas saistīti ar konkrētām lietām vai konkrētiem lietas materiāliem. Tajā pašā laikā LES 19. panta 1. punkta pārkāpuma sliekšnis ir diezgan augsts. Šīs normas mērķis ir aptvert nevis visas iespējamās problēmas, kas var rasties saistībā ar valsts tiesu sistēmu, bet tikai tās, kas ir tik nopietnas un/vai sistēmiskas, ka tās apdraud valsts tiesu sistēmas pienācīgu darbību un kaitē attiecīgās dalībvalsts spējai nodrošināt pietiekamus tiesiskās aizsardzības līdzekļus indivīdiem.

29. Turpretī Hartas 47. panta mērķis ir aizsargāt ikviena lietas dalībnieka subjektīvās tiesības uz efektīvu un taisnīgu lietas izskatīšanu "neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā". Tiesas "neatkarības" pārbaude šajā kontekstā prasa detalizētu un konkrētai lietai atbilstošu attiecīgo apstākļu izvērtējumu, savukārt jautājumi, kas saistīti ar kādu strukturālu vai sistēmisku dalībvalstu tiesu sistēmas iezīmi, ir aktuāli tikai, ciktāl tie var ietekmēt konkrēto tiesvedību¹⁹. Tomēr, lai varētu atsaukties uz Hartas 47. pantu, ir jābūt izpildītiem īpašiem nosacījumiem.

¹⁶ Skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, W.Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798, 108. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁷ Skat. tostarp ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:403, 162. punkts) un lietā *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 36. punkts). Skat. arī ģenerālvokāta Dž. Hogana [G. Hogan] secinājumus lietā *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2020:1055, 45. un 46. punkts) un ģenerālvokāta J. Tančeva [E. Tanchev] secinājumus apvienotajās lietās A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:551, 85. punkts).

¹⁸ Skat. ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746, 183.–225. punkts), apvienotajās lietās *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:403, 162.–169. punkts) un lietā *Getin Noble Bank* (C-132/20, EU:C:2021:557, 36.–41. punkts).

¹⁹ Turpat.

Patiešām, lai Harta būtu piemērojama kopumā, konkrētajai situācijai ir jāietilpst Savienības tiesību aktu piemērošanas jomā²⁰. Turklāt iespējamo jautājumu par Hartas 47. panta pārkāpumu principā var rosināt tikai attiecībā uz Savienības tiesībās garantētajām individuālajām tiesībām.

30. Šī LES 19. panta 1. punkta un Hartas 47. panta piemērošanas jomas un mērķa atšķirība, kā arī atšķirīgie šo normu piemērojamības nosacījumi nozīmē, ka kopumā Tiesā var tikt ierosinātas divu veidu lietas par valsts tiesību normu saderību ar tiesu neatkarības principu²¹. No vienas puses, ir lietas, kurās jautājumu par tiesas neatkarību izvirza privātpersona kā blakusjautājumu situācijā, kad šī persona apgalvo, ka ir pārkāptas viņas individuālās tiesības, ko aizsargā Savienības tiesības. Šādās lietās tiesu neatkarība parasti tiek izvērtēta, ņemot vērā Hartas 47. pantu. No otras puses, ir lietas, kas "abstrakti" attiecas uz atsevišķu dalībvalstīs pieņemtu likumdošanas instrumentu vai strukturālo elementu atbilstību Savienības tiesību prasībām un kas nav saistītas ar konkrētu individuālo tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpuma gadījumu. Šajā ziņā Tiesa parasti kā galveno vai vienīgo kritēriju izmanto LES 19. panta 1. punktu²².

31. Šī lieta ir nedaudz neparasta. No vienas puses, no lietas materiāliem izriet, ka prasītāji pamatlietā neapgalvo, ka ir pārkāptas viņu individuālās tiesības, ko aizsargā Savienības tiesības, bet gan apgalvo, ka ar apstrīdēto reglamentu ieviestā reforma rada sistēmiska, transversāla rakstura problēmu. Prasītāji lūdz "abstraktu" vērtējumu par šīs reformas saderību ar tiesu neatkarības principu. No otras puses, ir grūti uzskatīt, ka galvenais vai vienīgais kritērijs minētā novērtējuma veikšanai ir LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un ka šajā ziņā Hartas 47. pants šajā lietā nav izmantojams. Kā ģenerālvokāts M. Bobeks ir norādījis secinājumos apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.²³, tādām valsts tiesību normām, kādas tiek aplūkotas pamatlietā, ir tāda īpatnība, kā esmu paskaidrojis iepriekš A iedaļā, ka tās tika pieņemtas, lai Rumānija "valsts līmenī īstenotu" SPM lēmumu un Aktu par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem. Tātad runa ir par dalībvalsts (šajā gadījumā – Rumānijas) rīcību situācijā, kad tā īsteno savus Savienības tiesībās noteiktos pienākumus un tādējādi rīkojas Savienības tiesību piemērošanas jomā un kad tādējādi ir piemērojama Harta.

32. Piekrītu ģenerālvokāta M. Bobeka viedoklim, ka šis īpašais konteksts "paver durvis" otram scenārijam, kas atšķiras no šo secinājumu 29. punktā izklāstītā scenārija, kad Tiesa var atsaukties uz Hartas noteikumiem (tostarp tās 47. pantu), kam ir tāda pati vērtība kā Līgumu noteikumiem²⁴, nevis saistībā ar individuālo tiesību pārkāpumu (kā jau esmu minējis, šajā lietā netiek apgalvots, ka šādas tiesības ir pārkāptas), bet gan kā uz objektīvu mērauklu vai kritēriju, lai novērtētu, cik saderīgi Rumānija ir īstenojusi Savienības tiesību prasības.

²⁰ Skat. Hartas 51. panta 1. punktu.

²¹ Skat. ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746, 236. un 237. punkts).

²² Pilnīguma labad piebilde, ka neatkarīgi no tā, uz kuru no šīm divām tiesību normām (LES 19. pantu vai Hartas 47. pantu) Tiesa atsauca, tā parasti neveic atsevišķu analīzi, ņemot vērā LES 2. pantu (tiesiskums), lai gan, protams, šī tiesību norma ir cieši saistīta ar Tiesas veikto novērtējumu un ir tam būtiska, un faktiski bieži tiek aplūkota kopsakarā ar LES 19. panta 1. punktu un/vai Hartas 47. pantu. Faktiski abas šīs tiesību normas var uzskatīt par tādām, kas konkretizē LES 2. pantu, jo tiesiskums kā viena no pamatvērtībām, uz kurām balstās Eiropas Savienība, tiek aizsargāts ar garantiju uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā (LES 19. pants) un pamattiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu (Hartas 47. pants) (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 24. jūnijs, Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, EU:C:2019:531, turpmāk tekstā – "spriedums Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)", 47. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153, 108. punkts). Skat. arī ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746, 225. punkts).

²³ Ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumi apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746, 198.–200. punkts).

²⁴ Skat. LES 6. panta 1. punktu.

33. No tā, manuprāt, izriet, ka šī lieta ietilpst otrajā lietu kategorijā, kas aprakstīta šo secinājumu 30. punktā, ciktāl tas prasa veikt ar apstrīdēto reglamentu ieviestās reformas atbilstības "abstraktu" pārbaudi, ņemot vērā tiesu neatkarības principu, nevis pārbaudi *in concreto* saistībā ar iespējamu individuālo tiesību pārkāpumu. Tomēr, ņemot vērā īpašo kontekstu, kādā norisinās šī lieta (kur Rumānijai ir piemērojams SPM un Harta aizēno valsts tiesību aktu izvēli, ko tā rezultātā pieņem), uzskatu, ka gan Hartas 47. pants, gan LES 19. panta 1. punkta otrā daļa kopsakarā ar LES 2. pantu, nevis tikai LES 19. panta 1. punkts, var tikt uzskatīti par atbilstošiem kritērijiem, lai veiktu šo pārbaudi²⁵.

C. Par Tiesas kompetenci

34. CSM un Polijas valdība ir iesniegusi vairākus iebildumus, būtībā apgalvojot, ka Tiesai uzdotie jautājumi ir nepieņemami, jo Tiesai nav kompetences tos izskatīt. Šīs puses uzskata, ka tiesu organizācija, tostarp tādi jautājumi kā valsts tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūras, ir dalībvalstu ekskluzīvā kompetencē un neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Līdz ar to šī joma, kā tās uzskata, neietilpst Tiesas kompetencē.

35. Manuprāt, šie argumenti nav atbalstāmi un tos var noraidīt. Kā jau esmu norādījis šo secinājumu 31. punktā, apstrīdēto reglamentu pieņēma Rumānija, kad tai bija piemērojams SPM. Tādējādi tas būtu jāuzskata par to pienākumu "īstenošanu", kurus šai dalībvalstij uzliek SPM, jo tas ir Savienības iestādes pieņemts akts, kas dalībvalstij ir saistošs kopumā²⁶. Šādos apstākļos būtu nepareizi uzskatīt, ka šī lieta neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā.

36. Turklāt CSM un Polijas valdības izvirzītie iebildumi katrā ziņā nav jauni, un faktiski jau iepriekš, tostarp arī vairākās citās lietās, kas attiecas arī uz tiesu neatkarību, tos šī valdība ir izvirzījusi²⁷.

37. Šajās iepriekšējās lietās Tiesa konsekventi izskatīja šos iebildumus, uzsverot, ka, lai gan tiesu sistēmas organizācija dalībvalstīs joprojām ir to kompetencē, ir noteikts, ka, īstenojot šo kompetenci, tām ir jāievēro no Savienības tiesībām izrietošie pienākumi, tostarp tie, kas izriet no LES 2. panta un 19. panta 1. punkta²⁸.

38. Arī šeit skatītā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets ir saistīts tieši ar dalībvalstu pienākumiem, kas izriet no minētajām tiesību normām kopsakarā ar Hartas 47. pantu un SPM lēmumu, un ar to, vai ar attiecīgajām valsts tiesību normām faktiski tiek izpildīti šie pienākumi. Turklāt CSM un Polijas valdības formulētie iebildumi būtībā attiecas uz tiesu neatkarības principa, kā tas definēts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un Hartas 47. pantā kopsakarā ar LES 2. pantu, faktisko piemērošanas jomu un tādējādi uz šo tiesību normu interpretāciju. Kā ir nospriedusi Tiesa, šāda veida interpretācija nepārprotami ietilpst tās kompetencē saskaņā ar LESD 267. pantu²⁹.

²⁵ Lidzīgu risinājumu izmantojis ģenerāladvokāts M. Bobeks secinājumos apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746, 226. punkts). Skat. arī ģenerāladvokāta H. Saugmandsgora Ēes [*H. Saugmandsgaard Øe*] secinājumus lietā *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2017:395, 42. un 53. punkts).

²⁶ Skat. šo secinājumu 22. punktu.

²⁷ Skat. tostarp spriedumu Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība). Skat. arī spriedumus, 2020. gada 26. marts, *Miasto Łowicz un Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234), un 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzības) (C-824/18, EU:C:2021:153).

²⁸ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzības) (C-824/18, EU:C:2021:153, 68. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁹ Turpat, 69. punkts.

D. Par tiesu neatkarību un amatā esošu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām (otrais jautājums)

39. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesu precizēt, vai tiesu neatkarības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams arī attiecībā uz amatā esošu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām.

40. Atzīmēšu – CSM uzskata, ka otrais jautājums ir nepieņemams, pamatojoties uz to, ka atbilde uz šo jautājumu ir tik skaidra no Tiesas judikatūras, ka nav nekādu pamatotu šaubu. Šajā ziņā vēlos tikai norādīt, ka, lai gan šāds apstāklis, ja tas ir pierādīts, var likt Tiesai lemt par lietu, izdodot rīkojumu saskaņā ar Reglamenta 99. pantu, šis pats apstāklis tomēr nevar liegt valsts tiesai uzdot prejudiciālu jautājumu vai padarīt šādi uzdoto jautājumu nepieņemamu³⁰. Tādējādi, manuprāt, nav pamata secināt, kā norāda CSM, ka otrais jautājums ir nepieņemams.

41. Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms izklāstīšu Tiesas judikatūru attiecībā uz valsts tiesnešu neatkarību saistībā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Hartas 47. pantu kopsakarā ar LES 2. pantu (1) un pēc tam paskaidrošu, kāpēc, manuprāt, tiesnešu neatkarības princips ir piemērojams paaugstināšanas amatā procedūrām, kas ir piemērojamas šiem tiesnešiem (2).

1. Par judikatūru tiesu iestāžu neatkarības jomā

42. Vispirms vēlos atzīmēt, ka ne LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, ne Hartas 47. pantā nav noteikts, ka dalībvalstīm jāpieņem kāds konkrēts modelis attiecībā uz to tiesu sistēmu organizāciju. Šo tiesību normu mērķis ir drīzāk nepieļaut valsts tiesību normas, kas attiecas uz tiesu organizāciju un kas attiecīgajās dalībvalstīs apdraud tiesiskuma vērtības aizsardzību saskaņā ar LES 2. pantu³¹. Tiesas izstrādātā judikatūra saistībā ar tiesas neatkarības principu ir vērsta uz minimālajām prasībām, kam valsts sistēmām ir jāatbilst. Proti, šīs minimālās prasības nedrīkst būt zemākas par aizsardzības līmeni, kas noteikts Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 6. pantā, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa³².

43. Šajā kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka jēdzienam "tiesu neatkarība" ir divi aspekti. Pirmais – ārējais – aspekts ietver prasību, lai attiecīgā tiesa vai struktūra pildītu savas tiesu funkcijas pilnīgi autonomi, nebūdamā pakļauta nekādai hierarhiskai saiknei vai subordinācijai attiecībā pret kādu citu iestādi un nesaņemot nekādas izcelsmes rīkojumus vai instrukcijas, tādējādi būdamā aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus. Otrais – iekšējais – aspekts ir saistīts ar objektivitātes jēdzienu un attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda attieksme pret lietas dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šis aspekts paredz, ka ir jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, ir jābūt absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā³³. Abi aspekti, protams, ir cieši saistīti³⁴.

³⁰ Skat. spriedumu *Euro Box Promotion* u.c. (138. punkts un tajā minētā judikatūra).

³¹ Šajā nozīmē skat. spriedumu *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (189. punkts). Šajā nozīmē skat. arī rīkojumu, 2022. gada 7. novembris, FX u.c. (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība III) (C-859/19, C-926/19 un C-929/19, EU:C:2022:878, 109. punkts).

³² Skat. spriedumu A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (118. punkts).

³³ Skat. tostarp spriedumu, 2019. gada 5. novembris, Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība) (C-192/18, EU:C:2019:924, turpmāk tekstā – "spriedums Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība)", 108.–110. punkts un tajos minētā judikatūra).

³⁴ Skat. tostarp ECT spriedumu, 2011. gada 3. maijs, *Sutyagin* pret Krieviju, CE:ECHR:2011:0503JUD003002402, 183. punkts.

44. Šajā ziņā Tiesa ir izstrādājusi vienotu kritēriju, kas būtībā prasa, lai tiesību normas, it īpaši attiecībā uz tiesas vai struktūras, kas pilda tiesas funkcijas, sastāvu, iecelšanu tajā, pilnvaru ilgumu, kā arī tās locekļu atturēšanās, noraidīšanas un atsaukšanas iemesliem, kļiedētu jebkādas pamatotas šaubas individuālos par minētās struktūras neietekmējamību no ārējiem faktoriem un tās neitralitāti attiecībā uz tajā izskatāmajām interesēm³⁵. Turklāt Tiesa ir noteikusi, ka tiesnešiem jābūt aizsargātiem no potenciāliem kārdinājumiem ne tikai attiecībā uz jebkādu tiešu ietekmi, kas izpaužas norāžu veidā, bet arī netiešākas ietekmes formām, kas varētu iespaidot attiecīgo tiesnešu lēmumus³⁶.

45. Tiesa secīgos spriedumos ir apstiprinājusi, ka tiesu neatkarības principa darbības joma ir plaša. Tas attiecas uz noteikumiem par tiesnešu iecelšanu amatā³⁷, viņu karjeras norises un izbeigšanas nosacījumiem (tostarp viņu atalgojuma izmaiņām³⁸, atcelšanu no amata³⁹, disciplināro režīmu⁴⁰ vai kriminālprocesu⁴¹, kam viņi var tikt pakļauti, un viņu iespēju izmantot tiesnešu amata pienākumu pildīšanas pagarinājumu pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas)⁴². Turklāt šis princips attiecas arī uz normām, kuras reglamentē tiesnešu norīkošanu darbā augstākas instances tiesā, ko veic tieslietu ministrs. Šādām normām ir jānodrošina pietiekamas garantijas, lai it īpaši izvairītos no jebkāda riska, ka šāda norīkošana tiks izmantota kā līdzeklis tiesas nolēmumu satura politiskai kontrolei⁴³.

2. Par piemērošanu amatā esošu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām

46. Ņemot vērā judikatūru, ko tikko minēju, man nav šaubu – un pamatlietas dalībnieki to neapstrīd –, ka tiesnešu neatkarības princips ir piemērojams paaugstināšanas amatā procedūrām, kas ir piemērojamas šiem tiesnešiem. No šo secinājumu 45. punktā uzskaitītajiem piemēriem izriet, ka šo principu Tiesa jau ir piemērojusi plašam valsts tiesu strukturālās organizācijas aspektu un komponentu klāstam un tas ir jāinterpretē kā plaši piemērojams. Tiesa it īpaši jau ir konstatējusi, ka ir jāsauglabā pietiekamas tiesas neatkarības garantijas attiecībā uz normām, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu amatā, viņu norīkošanu darbā augstākas instances tiesās, kā arī viņu karjeras norises un izbeigšanas nosacījumus kopumā. Paaugstināšanas amatā procedūras starp dažādu līmeņu tiesām attiecas tieši uz veidu, kādā zemākas instances tiesu tiesneši tiek

³⁵ Skat. tostarp spriedumu Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (74. punkts un tajā minētā judikatūra).

³⁶ Turpat, 112. punkts. Skat. tostarp arī spriedumu *Euro Box Promotion* u.c. (225. un 226. punkts un tajos minētā judikatūra).

³⁷ Skat. spriedumus, 2021. gada 2. marts, A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība) (C-824/18, EU:C:2021:153, 121. punkts), un 2021. gada 6. oktobris, W.Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana) (C-487/19, EU:C:2021:798).

³⁸ Skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117).

³⁹ Skat. it īpaši spriedumu, 2006. gada 19. septembris, *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, 51. punkts). Skat. arī spriedumus Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (75. punkts) un Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība) (112. un 113. punkts).

⁴⁰ Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67. punkts). Skat. arī spriedumu *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (199. punkts), kurā Tiesa atzīmēja, ka ir būtiski, lai struktūra, kas ir kompetenta veikt pārbaudi un ierosināt disciplinārlietu, veicot šos uzdevumus, būtu objektīva un neatkarīga un lai šajā ziņā tā nebūtu pakļauta nekādam ārējam spiedienam.

⁴¹ Skat. spriedumu *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (213. punkts).

⁴² Par Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanos Polijā skat. spriedumu Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība). Par Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanos skat. spriedumu Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība).

⁴³ Skat. spriedumu, 2021. gada 16. novembris, *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931, 73. punkts).

atlasīti, lai tos ieceltu amatā vai norikotu uz augstākas instances tiesām⁴⁴. Turklāt tā ir daļa no nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tiesnešu karjera norit un beidzas. Tādējādi tām būtu jāatbilst tiesu neatkarības principam⁴⁵.

47. Ņemot vērā šos elementus, uzskatu, ka Hartas 47. pants un LES 19. panta 1. punkta otrā daļa kopsakarā ar LES 2. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesu neatkarības princips ir piemērojams arī attiecībā uz amatā esošu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām.

E. Vai ar tādu reformu, kādu ieviesusi Rumānija, tiek pārkāpts tiesu neatkarības princips? (Trešais un ceturtais jautājums)

48. Ar trešo un ceturto jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai tāda reforma, kāda Rumānijā ir ieviesta ar apstrīdēto reglamentu, ir saderīga ar tiesu neatkarības principu. Tā arī vaicā, vai šāda reforma nav pretrunā ieteikumiem, kas ietverti ziņojumos, kurus Komisija sagatavojusi saskaņā ar SPM.

49. Pirms pievērsīšos šiem jautājumiem, vēlos izteikt trīs sākotnējas piezīmes.

50. Pirmkārt, CSM apgalvo, ka trešais un ceturtais jautājums ir nepieņemams, jo tie ir balstīti uz kļūdainu paaugstināšanas amatā procedūras aprakstu, kas ir pamatlietu priekšmets. Šajā ziņā atgādināšu, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi konkrētā faktu un likumdošanas kontekstā un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums⁴⁶. Turklāt atzīmēšu, ka CSM argumenti par trešā un ceturta jautājuma nepieņemamību faktiski attiecas uz šo jautājumu un atbildes, ko Tiesa sniegs šajā ziņā, būtību. Tāpēc trešais un ceturtais jautājums, manuprāt, ir pieņemams.

51. Otrkārt, tas, ka šajā lietā, kā esmu norādījis iepriekš B iedaļā, ir jāveic abstrakts ar apstrīdēto reglamentu ieviestās reformas saderības novērtējums⁴⁷, nenozīmē, ka tikai ar šo reformu ieviestās procedūras ļaunprātīgas izmantošanas iespējamība ir pietiekama, lai šo procedūru nosodītu kopumā. Kā ir norādījis ģenerāladvokāts M. Bobeks⁴⁸, Tiesā ir jāiesniedz pārlicinoši argumenti par to, kā tieši un konkrēti noteikta procedūra, piemēram, tāda, par kādu ir strīds pamatlietā, varētu apdraudēt tiesu neatkarību.

52. Konkrētāk, saskaņā ar kritēriju, ko esmu izklāstījis šo secinājumu 44. punktā, šajā kontekstā konkrēti izvirzītajiem jautājumiem ir jārada pamatotas šaubas indivīdos par attiecīgo tiesnešu neatkarību un objektivitāti; pretējā gadījumā nevar pastāvēt strukturāla tiesu neatkarības problēma. Kā ir norādījusi Tiesa, šajā ziņā atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru,

⁴⁴ Manuprāt, ja attieksme pret paaugstināšanas amatā procedūrām atšķirtos no attieksmes pret lēmumiem par iecelšanu amatā, tas būtu gluži vienkārši absurdi. Dalībvalstīm būtu pienākums nodrošināt pietiekamas tiesu neatkarības garantijas tiesnešu sākotnējai iecelšanai amatā zemākas instances tiesās, bet ne attiecībā uz to, kā viņi turpmāk tiek atlasīti, lai viņus ieceltu amatā augstākas instances tiesās, turklāt šādi neatbilstībai nebūtu nekāda pamatota iemesla.

⁴⁵ Piebilde – Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūras ietekmē tiesu varas neatkarību, un tādējādi tā ir netieši atzinusi, ka šādām procedūrām ir piemērojams tiesu neatkarības princips (skat. ECT spriedumu, 2015. gada 15. septembris, *Tsanova-Gecheva* pret Bulgāriju, CE:ECHR:2015:0915JUD004380012, 104. punkts). Skat. arī Ieteikumu CM/Rec(2010)12, ko 2010. gada 17. novembrī pieņēmusi Eiropas Padomes Ministru komiteja, un paskaidrojuma rakstu "Tiesneši: neatkarība, efektivitāte un pienākumi" (pieejams vietnē: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>), 49. punkts: "Tiesnešu neatkarība būtu jāsauglabā ne tikai tad, kad viņi tiek iecelti amatā, bet arī visā viņu karjeras laikā. Jēdziens "karjera" ietver paaugstināšanu amatā [..]."

⁴⁶ Skat. spriedumu *Euro Box Promotion* u.c. (139. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴⁷ Skat. šo secinājumu 31. un 33. punktu.

⁴⁸ Skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Asociația "Forumul Judecătorilor din România* u.c. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 un C-355/19, EU:C:2020:746, 247. un 248. punkts).

lai izvērtētu "neatkarības" elementu, viens no būtiskajiem elementiem, kas jāņem vērā, ir jautājums, vai attiecīgā iestāde tiek uztverta kā "neatkarīga iestāde", ņemot vērā to, ka runa ir par pašvībi, kas jebkurai tiesai ir jāiedveš indivīdos demokrātiskā sabiedrībā. Citiem vārdiem, galvenais elements ir tas, kā sabiedrība varētu leģitīmi uztvert attiecīgo kārtību⁴⁹. Šī kārtība ir jāskata kopumā, jo dažus attiecīgās procedūras vai sistēmas aspektus, kas sākotnēji var šķist problemātiski, var kompensēt citi aspekti⁵⁰.

53. Treškārt, galu galā par to, vai šajā lietā pastāv vai nepastāv strukturāla tiesu neatkarības problēma, ir jālemj iesniedzējtiesai pēc tam, kad tā šajā ziņā ir veikusi attiecīgus konstatējumus. Proti, jāatgādina, ka ar LESD 267. pantu Tiesa ir pilnvarota nevis piemērot Savienības tiesību noteikumus konkrētam gadījumam, bet tikai pieņemt nolēmumu par Līgumu un Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu interpretāciju. Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar LESD 267. pantu paredzētās tiesu sadarbības procedūrā Tiesa, pamatojoties uz tai iesniegtajiem lietas materiāliem, var sniegt valsts tiesai Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izvērtējot kādas Savienības tiesību normas sekas⁵¹.

54. Pēc šo precizējumu sniegšanas vēlos norādīt, kā paskaidro iesniedzējtiesa, ka zemākās instances tiesās strādājošo tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūra Rumānijā, šķiet, ir strukturēta divos posmos. Pirmais posms, kas ir regulēts apstrīdētā reglamenta II nodaļā, tiek dēvēts par "paaugstināšanu amatā uz vietas". Tā pamatā ir rakstisks konkurss, kura mērķis ir pārbaudīt gan kandidātu teorētiskās zināšanas, gan praktiskās iemaņas. Pēc tam veiksmīgie kandidāti tiek paaugstināti amatā augstākā profesionālajā pakāpē, bet faktiski turpina ieņemt to pašu amatu⁵².

55. Otrais posms, kas tiek dēvēts par "efektīvu paaugstināšanu amatā", ir regulēts minētā reglamenta III nodaļā. Tas ļauj kandidātus, kuri jau ir paaugstināti amatā "uz vietas" un kuriem ir vajadzīgā profesionālā pakāpe, faktiski norīkot darbā apgabaltiesā vai apelācijas tiesā⁵³.

56. Prasītāji pamatlietā neapstrīd paaugstināšanas amatā procedūras pirmo posmu, proti, paaugstināšanu amatā "uz vietas". Tie apstrīd tikai šīs procedūras otrā posma ("efektīva paaugstināšana amatā") kārtību, kurā atlases komisijai ir jāizvērtē kandidātu darbs un rīcība pēdējos trijos gados pirms viņu dalības otrajā posmā⁵⁴. Tie uzskata, ka īpaši problemātiski ir divi

⁴⁹ Skat. spriedumu A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (127. punkts), kurā šajā nozīmē ir atsauce uz ECT spriedumiem, 2018. gada 6. novembris, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá* pret Portugāli, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, 144. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2011. gada 21. jūnijs, *Fruni* pret Slovākiju, CE:ECHR:2011:0621JUD000801407, 141. punkts.

⁵⁰ Piekritu Komisijai, ka, lai novērtētu ar apstrīdēto reglamentu ieviestās reformas saderību ar tiesu neatkarības principu, svarīga ir šīs reformas dažādo komponentu kumulatīvā ietekme.

⁵¹ Skat. spriedumu *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c. (201. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁵² Kā saprotu, pirms reformas Rumānijā amatā esošu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūras pamatā bija tikai virkne rakstisku eksāmenu, kuru mērķis bija pārbaudīt kandidātu teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas. Paaugstināšanas amatā procedūru uzraudzīja *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa, Rumānija) tiesneši, apelācijas tiesu tiesneši un *Institutul national al Magistraturii* (Valsts tiesnešu institūts, Rumānija) pasniedzēji.

⁵³ Kandidātiem, kuri vēlas piedalīties "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūrā (otrais posms), jāreģistrējas CSM un jānorāda tiesa (apgabaltiesa vai apelācijas tiesa) un attiecīgā šīs tiesas palāta, attiecībā uz kuru viņi vēlas tikt izvērtēti. CSM palāta, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, ir atbildīga par to amatu noteikšanu, uz kuriem jāriko konkurss "efektīvai paaugstināšanai amatā", konkursa organizēšanas datumu un vietu, konkursa kārtību un piemērojamo grafiku (skat. apstrīdētā reglamenta 30. panta 1. punktu un 32. panta 1. punktu). Nosacījumi, kas kandidātiem jāizpilda, lai piedalītos procedūrā, ir uzskaitīti Likuma Nr. 303/2004 (kas grozīts ar Likumu Nr. 242/2018) 46.² pantā un apstrīdētā reglamenta 31. panta 1. punktā.

⁵⁴ Atbilstoši Likuma Nr. 303/2004 46.³ pantam. Skat. arī apstrīdētā reglamenta 36. panta 6. punktu un 38. pantu.

procedūras aspekti: i) tas, kā tiek iecelti atlases komisijas locekļi, kuri piedalās "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūrā, un ii) kritēriji, ko piemēro atlases komisijas locekļi, lai izlemtu, kurus kandidātus paaugstināt amatā⁵⁵.

1. Par pirmo aspektu – atlases komisijas iecelšana un sastāvs

57. Apstrīdētajā reglamentā ir paredzēts, ka kandidātus "efektīvai paaugstināšanai amatā" novērtē atlases komisija, kuras locekļus ieceļ CSM palāta, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem⁵⁶. Katras apelācijas tiesas līmenī minētās komisijas sastāvā ir šīs tiesas priekšsēdētājs un četri tās locekļi, kuru specializācijai jāatbilst vakanto amatu specializācijai. Minētos četrus locekļus izvēlas CSM palāta, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem, pamatojoties uz apelācijas tiesas valdes (kuras sastāvā ir arī šīs tiesas priekšsēdētājs) priekšlikumu⁵⁷.

58. Prasītāji pamatlietā apgalvo, ka ar apstrīdēto reglamentu apelācijas tiesu priekšsēdētājiem ir piešķirtas pārāk plašas pilnvaras. Turklāt reforma, viņuprāt, rada risku, ka "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūras kandidāti rīkosies pakļāvīgi attiecībā pret apelācijas tiesu priekšsēdētājiem un locekļiem un jutīsies viņiem parādā. Šajā ziņā tie norāda, ka atlases komisijas locekļi ir atbildīgi arī par apelācijas sūdzību izskatīšanu saistībā ar spriedumiem, ko kandidāti pasludinājuši zemākas instances tiesās, un par kandidātu kā tiesnešu paveiktā darba periodisku novērtēšanu pēc tam, kad un ja viņi ir paaugstināti amatā apelācijas instances tiesā. Prasītāji apgalvo, ka tiesu neatkarība var būt apdraudēta ne tikai apstākļos, kad tiesneši ir pakļauti politiskam spiedienam, bet arī tad, ja tiesu sistēmā tiek veicināta neobjektivitāte un nepotisms.

59. Manuprāt, ņemot vērā iesniedzējtiesas veiktās pārbaudes, prasītāju pamatlietā izvirzītie elementi paši par sevi nevar radīt pamatotas šaubas indivīdos par "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūras kandidātu neietekmējamību no ārējiem faktoriem atbilstoši kritērijam, ko esmu izklāstījis šo secinājumu 44. punktā.

60. Izdarīt šādu secinājumu mani pamudina divi iemesli.

61. Pirmkārt, atzīmēšu – lai gan Tiesa savā judikatūrā ļoti bieži ir uzsvērusi, ka ir it īpaši jānodrošina tiesu neatkarība no likumdošanas varas un izpildvaras⁵⁸, tā līdz šim nav uzsvērusi, ka pakļautības vai kontroles attiecības starp dažādām tiesām (neiesaistot izpildvaru vai likumdošanas varu) varētu radīt tiesu neatkarības problēmas⁵⁹.

⁵⁵ No Komisijas 2022. gada 22. novembra Ziņojuma Eiropas Parlamentam un Padomei par progresu Rumānijā saskaņā ar sadarbības un pārbaudes mehānismu (COM(2022) 664 final) saprotu, ka noteikumi, kas attiecas uz "paaugstināšanu amatā uz vietas" konkursa kārtībā, tiks apturēti līdz 2025. gada decembrim, ļaujot šajā laikposmā veikt tikai "efektīvu paaugstināšanu amatā". Paredzams, ka no 2025. gada paaugstināšanai amatā uz vietas piemēros ierobežojumu 20 % no brīvo amata vietu kopskaita.

⁵⁶ Skat. apstrīdētā reglamenta 36. panta 1., 2. un 5. punktu.

⁵⁷ Skat. apstrīdētā reglamenta 36. panta 1. un 2. punktu. Iecelšanai amatā apgabaltiesās katras apelācijas tiesas apgabalā var izveidot (ja nepieciešams) citu atlases komisiju, kuras sastāvā ir apelācijas tiesas priekšsēdētājs un četri šīs tiesas jurisdikcijā esošo apgabaltiesu locekļi ar atbilstošu specializāciju (skat. minētā reglamenta 36. panta 3. punktu).

⁵⁸ Skat. spriedumu *Euro Box Promotion* u.c. (228. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī spriedumu, 2021. gada 16. novembris, *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931, 68. punkts).

⁵⁹ Manuprāt, Tiesa, šķiet, faktiski konstatē: apstākļi, ka tiesnešus, lai tie pildītu noteiktus uzdevumus vai funkcijas (piemēram, disciplinārās funkcijas), var ievēlēt vai iecelt *viņu kolēģi*, kopumā ir mazāk problemātisks nekā tad, ja tos šo funkciju veikšanai ievēl vai ieceļ citi valsts varas atzari (skat. spriedumus, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (143. punkts), un 2021. gada 15. jūlijs, Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi attiecībā uz tiesnešiem) (C-791/19, EU:C:2021:596, 104. punkts)). Skat. arī Ieteikumu CM/Rec(2010)12, ko 2010. gada 17. novembrī pieņēmusi Eiropas Padomes Ministru komiteja, un paskaidrojuma rakstu "Tiesneši: neatkarība, efektivitāte un pienākumi" (pieejams vietnē:

<https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilites-of-judges/16809f007d>), 46. punkts: "Iestādei, kas pieņem lēmumus par tiesnešu atlasīšanu un karjeru, jābūt neatkarīgai no izpildvaras un likumdošanas varas. Lai nodrošinātu tās neatkarību, vismaz pusei šīs iestādes locekļu ir jābūt tiesnešiem, ko ievēlējuši viņu amata kolēģi."

62. Uzskatu, ka šādai atšķirīgai attieksmei ir acīmredzams izskaidrojums. Lietas, kas attiecas uz tiesu varas neatkarību no citiem valsts varas atzariem (piemēram, lietas par tiesu iestādes locekļu iecelšanu, ko veic ministrs), Tiesā nonāk biežāk, jo, kā Tiesa ir norādījusi⁶⁰, tās pašos pamatos skar "varas dalījuma" doktrīnu. Tādējādi tās ir gan vieglāk pamanīt, gan norādīt kā potenciāli problemātiskas. Lietas, kas saistītas ar atsevišķu tiesu varas pārstāvju ietekmi uz to kolēģiem, ir daudz sarežģītākas. Tās tomēr var radīt arī tiesu neatkarības jautājumus. Protams, ir pilnīgi iespējams – un nav nemaz tik grūti iedomāties –, ka daži tiesu pašpārvaldes veidi var radīt "atkarīgu tiesnešu sistēmu neatkarīgā tiesu sistēmā", kurā nepamatotu ietekmi īsteno tiesu amatpersonas, piemēram, tiesu priekšsēdētāji vai tiesu pašpārvaldes iestāžu amatpersonas tiesu sistēmā⁶¹. Tiesnešu neatkarības jautājumi šajā ziņā neaprobežojas tikai ar situācijām, kas skar citus varas atzarus vai trešās personas, bet var rasties arī pašā tiesu sistēmā, kad vien var pastāvēt risks, ka tiesnešus varētu neatbilstoši ietekmēt viņu kolēģi⁶². Tomēr, lai gan tikai ar izpildvaras vai likumdošanas varas līdzdalību lēmumu pieņemšanā, kas skar tiesu sistēmu, pietiek, lai, ņemot vērā varas dalījuma doktrīnu, paceltu potenciālu "sarkano karogu", tikai tas vien, ka daži tiesneši īsteno kontroli pār saviem kolēģiem, pats par sevi (ja vien izpildvara vai likumdošanas vara šajā ziņā neiejaucas)⁶³ neliecina par iespējamās tiesu neatkarības problēmas pastāvēšanu⁶⁴.

63. Ņemot to vērā, piekritu prasītājiem pamatlietā, ka jebkurā demokrātiskā sistēmā nekad nav labi (neatkarīgi no tā, par kuru valsts varas atzaru ir runa) pārāk lielas pilnvaras uzticēt vienai personai vai iestādei. Pārāk liela vara pārāk nedaudzu cilvēku rokās nozīmē mazāku atbildību un lielāku patvaļīgas lēmumu pieņemšanas, neobjektivitātes, nepotisma un ļaunprātīgas izmantošanas iespēju⁶⁵. Šajā gadījumā ir taisnība, ka atlases komisijas locekļi apvieno vairākas funkcijas, kas var ietekmēt tiesnešu profesionālo dzīvi un karjeru zemākas instances tiesās. Viņu uzdevums ir veikt zemākas instances tiesu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūru, pārskatīt šo tiesnešu pieņemtus spriedumus apelācijas instancēs un veikt periodisku viņu darba novērtējumu, ja un kad viņi galu galā tiek paaugstināti amatā un iecelti apelācijas tiesā (un apelācijas tiesu priekšsēdētāju gadījumā – sniegt ieteikumus par to, kas darbosies atlases komisijā).

⁶⁰ Skat. tostarp spriedumu, 2021. gada 16. novembris, *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931, 68. punkts).

⁶¹ Skat. Kosař, D., *Perils of Judicial Self-Government in Transitional Societies*, Cambridge University Press, Kembridža, 2016, 407. lpp. Skat. arī ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Euro Box Promotion* u.c. (C-357/19 un C-547/19, EU:C:2021:170, 152. punkts).

⁶² Skat. ECT spriedumu, 2010. gada 15. jūlijs, *Gazeta-Ukraina-Tsentr* pret Ukrainu, CE:ECHR:2010:0715JUD001669504, 33. punkts. Skat. arī Ieteikumu CM/Rec(2010)12, ko 2010. gada 17. novembrī pieņēmusi Eiropas Padomes Ministru komiteja, un paskaidrojuma rakstu "Tiesneši: neatkarība, efektivitāte un pienākumi" (pieejams vietnē: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>), 30. punkts: "Tiesu neatkarība ir brīvība ne tikai no nepienācīgas ārējas ietekmes, bet arī no nepienācīgas ietekmes no tiesu sistēmas iekšienes – vai nu no citu tiesnešu, vai tiesu iestāžu puses."

⁶³ Attiecībā uz šādas ierobežošanas piemēru skat. spriedumu A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība), kas attiecas uz Polijas Valsts tiesu padomes (turpmāk tekstā – "KRS") neatkarību no politiskajām iestādēm (143. punkts). Tiesa norādīja, ka "agrāk piecpadsmit no tiesnešu vidus izvēlētos KRS locekļus ievēlēja viņu kolēģi tiesneši, bet tagad viņus ievēl likumdevēja iestāde no kandidātiem, kurus cita starpā var izvirzīt 2000 pilsoņu vai 25 tiesnešu grupas, un šādas reformas rezultātā to KRS locekļu skaits, kurus tieši nominējušas politiskās varas institūcijas vai kurus tās ievēlējušas, ir samazinājies no 23 no 25 šajā struktūrā ietilpstošajiem locekļiem".

⁶⁴ Skat. Kosař, D., *Perils of Judicial Self-Government in Transitional Societies*, Cambridge University Press, Kembridža, 2016, 408. lpp.: "Lai gan lielākajā daļā jaunāko dokumentu par tiesu neatkarību un tiesu padomēm ir atzīts, ka neatbilstošs spiediens uz tiesnesi var izrietēt no tiesu sistēmas iekšienes, ir vispāratzīts, ka iekšējais spiediens ir tomēr mazāk bīstams, iespējams, vēsturisku iemeslu dēļ."

⁶⁵ Šajā ziņā vēlos atzīmēt, ka Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE) Atzinumā Nr. 17 (2014) par tiesnešu darba novērtēšanu, tiesu kvalitāti un tiesu neatkarības ieviešanu ir norādījusi, ka tad, "ja individuāls novērtējums ietekmē tiesneša paaugstināšanu amatā, algu un pensiju vai pat var novest pie viņa atbrīvošanas no amata, pastāv risks, ka vērtētais tiesnesis izlems lietas nevis saskaņā ar savu objektīvu faktu un tiesību interpretāciju, bet gan tā, kā tas varētu šķist izdevīgi vērtētājiem [...], risks tiesu neatkarībai netiek pilnībā novērsts pat tad, ja vērtēšanu veic citi tiesneši" (skat. atzinuma 6. punktu, tiešsaistes versija pieejama tīmekļvietnē: <https://www.csm.it/documents/46647/0/Opinion+No.+17+%282014%29.pdf/f596c4a8-7019-47e1-9b35-14551977b471>).

64. Tomēr vai tas ir pietiekami, lai radītu pamatotas šaubas indivīdos par zemākas instances tiesu tiesnešu neietekmējamību no ārējiem faktoriem? Manuprāt, ir jābūt kaut kam vairāk. Jābūt norādēm, ka šāda varas koncentrācija faktiski varētu izraisīt ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas varētu kaitēt zemākas instances tiesu tiesnešu neatkarīgai spriešanai un ietekmēt viņu lēmumus, piemēram, radot stimulu tiesnesim spriest par labu vienai pusei, nevis otrai pusei tiesvedībā vai spriest par labu tiem, kas viņu ieceļ vai paaugstina amatā⁶⁶. Man šķiet, pats fakts, ka, lai palielinātu savas izredzes tikt paaugstinātiem amatā, zemākas instances tiesu tiesneši ir mudināti (neņemot vērā citus apsvērumus, piemēram, to, vai viņu pasludinātajiem spriedumiem piekritīs kāds konkrēts loceklis, piemēram, apelācijas tiesas priekšsēdētājs) pielikt visas pūles, lai nodrošinātu, ka šie spriedumi ir pēc iespējas kvalitatīvāki, tādējādi līdz minimumam samazinot risku, ka tie tiks atcelti apelācijas kārtībā, ir samērā nekaitīgs stāvoklis sistēmā, kurā zemākas instances tiesām, ja nav pārliecinošu iemeslu, kas liecinātu par pretējo⁶⁷, ir jāievēro augstākas instances tiesu judikatūra.

65. Turklāt gluži pretēji tam samērā negatīvajam priekšstatam, ko pamatlietā ir ieskicējuši prasītāji, varētu apgalvot, ka, tā kā dalībvalstu apelācijas tiesu locekļiem pašiem saskaņā ar Savienības tiesībām ir pienākums ievērot tiesu neatkarības principu un būt brīviem no ārējas ietekmes vai spiediena, viņiem principā ir labas iespējas novērtēt kandidātu darbu un noteikt, kurš no viņiem ir pelnījis paaugstinājumu amatā. Tas, ka viņi var būt atbildīgi par to spriedumu, kurus kandidāti kā tiesneši pasludina, strādājot zemākas instances tiesās, pārskatīšanu apelācijas kārtībā un ka viņi pārzina tiesu darbību un tiesas nolēmumu sagatavošanu, manuprāt, tikai apstiprina viņu piemērotību veikt šo novērtējumu tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, kad viņu neatkarība netiek apšaubīta.

66. Otrkārt, ar to vien, ka lēmumi par tiesnešu iecelšanu (vai, kā tas ir šajā gadījumā, par viņu paaugstināšanu amatā) ir uzticēti noteiktām personām vai personu grupām, nevis citām, manuprāt, nepietiek, lai konstatētu, ka nav pietiekamu tiesu neatkarības garantiju. Kādam ir jābūt atbildīgam par šo iecelšanu amatā – vai tie būtu izpildvaras vai likumdošanas varas pārstāvji vai citi tiesu sistēmas locekļi, vai visu triju minēto struktūru apvienojums, vai pat pavisam cita struktūra, un bieži vien nav viegli noteikt, kāds būtu ideālais kandidāts šim darbam. Kā jau tikko paskaidroju, tiesu iestāžu locekļi principā ir labi piemēroti šo funkciju veikšanai. Tomēr šķiet, ka pat tad, ja tiesnešus faktiski ieceļ vai paaugstina amatā izpildvara, tas pats par sevi nav problemātiski no tiesu neatkarības viedokļa⁶⁸.

67. Tiesa šo pieeju ir apstiprinājusi it īpaši spriedumos A.B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība)⁶⁹ un *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c.⁷⁰. Pēdējais minētais spriedums attiecās uz nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tieslietu ministrs var norīkot

⁶⁶ Skat., piemēram, ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim* u.c. (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:403). Minētā lieta attiecās uz valsts tiesību normām, saskaņā ar kurām tieslietu ministrs/ģenerālprokurors (kurš ir izpildvaras loceklis) drīkst, pamatojoties uz publiski nepieejamiem kritērijiem, pēc saviem ieskatiem norīkot tiesnešus uz augstākas instances tiesām uz nenoteiktu laiku un jebkurā brīdī izbeigt šo norīkojumu. Secinājumos ģenerālvokāts M. Bobeks ļoti skaidri norādīja, ka šādu tiesību normu dēļ tiesnešiem var būt stimuls lemt par labu prokuroram vai – runājot vispārīgāk – tā, kā patik tieslietu ministram/ģenerālprokuroram, tādējādi riskējot būt neobjektīvam. Viņš paskaidroja, ka dažiem tiesnešiem var šķist, ka šāda spriešana palielinātu viņu iespējas tikt apbalvotiem ar norīkojumu uz augstākas instances tiesu, kas viņiem var sniegt lielākas karjeras iespējas un augstāku atalgojumu.

⁶⁷ Šādi pārliecinoši iemesli it īpaši ir situācija, kad zemākas instances tiesu tiesnešiem ir jāievēro augstākas instances tiesu judikatūra, pat ja šī judikatūra ir pretrunā Savienības tiesībām, un, šādi rīkojoties, tie faktiski zaudē savu brīvību uzdot Tiesai jautājumus un neņemt vērā šo judikatūru.

⁶⁸ Pretējā gadījumā tas, ka ievērojamā skaitā dalībvalstu tiesnešus ieceļ valsts vai valdības vadītājs, proti, izpildvara, automātiski nozīmētu, ka neviens no viņiem nav neatkarīgs (šajā nozīmē skat. ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumus apvienotajās lietās *Euro Box Promotion* u.c. (C-357/19 un C-547/19, EU:C:2021:170, 217. punkts).

⁶⁹ Skat. spriedumu, 2021. gada 2. marts (C-824/18, EU:C:2021:153, 122. un 123. punkts un tajos minētā judikatūra).

⁷⁰ Skat. spriedumu, 2021. gada 16. novembris (no C-748/19 līdz C-754/19, EU:C:2021:931).

tiesnesi uz augstākas instances tiesu un izbeigt šo norīkojumu. Minētajā lietā Tiesa būtībā uzsvēra: lai nepieļautu patvaļu un manipulācijas riskus, ir svarīgi ne tik daudz tas, "kurš" ir atbildīgs par lēmumu pieņemšanu, bet gan tas, ka šie lēmumi tiek pieņemti, pamatojoties uz kritērijiem, kas ir iepriekš zināmi un kas ir pienācīgi pamatoti⁷¹. Protams, tas nenozīmē, ka nav nozīmes tam, "kurš" ir atbildīgs par tiesnešu iecelšanu vai paaugstināšanu amatā; jo vairāk šķiet, ka "kurš" ir problemātisks, piemēram, no varas dalīšanas viedokļa vai pakļautības pakāpes dēļ, kas pastāv starp iestādi, kura ir atbildīga par iecelšanu, un tiesnešiem, kuri gūst labumu no iecelšanas, jo vairāk, manuprāt, ir nepieciešamas materiālās un procesuālās garantijas, lai kompensētu iespaidu par nepiemērotību, kāds pretējā gadījumā varētu rasties. Tādējādi šajā ziņā noteicošās ir šīs garantijas.

68. Šie konstatējumi, manuprāt, ir piemērojami arī šajā lietā. Visās lietās, tostarp tajās, kad iestāde, kas ir atbildīga par valsts tiesu tiesnešu iecelšanu vai paaugstināšanu amatā, ir spējīga veikt šīs funkcijas, no tiesu neatkarības viedokļa izšķiroša nozīme ir ne tik daudz jautājumam par to, kurš veic tādu paaugstināšanas amatā procedūru, kāda ir ieviesta ar apstrīdēto reglamentu, bet drīzāk tam, vai kritēriji, ko piemēro par šādas procedūras veikšanu atbildīgā iestādē, ir pietiekami skaidri, objektīvi un pārbaudāmi⁷² un vai šai iestādei ir pienākums norādīt savu lēmumu pamatojumu. Tāpat ir būtiski, vai lēmumus var vai nevar apstrīdēt tiesā⁷³.

69. Ņemot to vērā, pievērsīšos tam, lai pārbaudītu, vai tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, atlases komisijas piemērojamie kritēriji atbilst šīm prasībām.

2. Par otro aspektu – kritēriji, ko piemēro atlases komisija

70. Šajā lietā, kā jau esmu uzsvēris, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūrā atlases komisijas piemērotie kritēriji atbilst prasībai, ko esmu izklāstījis šo secinājumu 68. punktā, vai, gluži pretēji, tie var piešķirt tās locekļiem "nepamatotu rīcības brīvību", kura var radīt pamatotas šaubas indivīdos par šajā procedūrā iesaistīto zemākas instances tiesu tiesnešu neatkarību. Nepamatota rīcības brīvība pastāv it īpaši tad, ja ar konkrētu procedūru saistītā kārtība vai kritēriji, ko piemēro, veicot šo procedūru, nav noteikti tiesību aktos (un tādējādi nav pārbaudāmi), ir neskaidri vai nebūtiski vai pieļauj spekulācijas par politisko vai citu spēku ietekmi (piemēram, ja piemērotie kritēriji nav pietiekami objektīvi)⁷⁴.

71. Ņemot vērā šo kontekstu, man šķiet – ir vērts īpaši pieminēt vairākus lietas materiālu elementus.

72. Pirmkārt, "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūrai ir piemērojami divi atšķirīgi un skaidri noteikti kritēriju kopumi. Patiešām, saskaņā ar apstrīdēto reglamentu kandidātu darba novērtēšanā ir jāņem vērā trīs kritēriji: i) spēja analizēt un sintezēt, pašizteikšanās konsekvence; ii) argumentācijas skaidrība un loģika, pušu iesniegto argumentu un aizstāvības argumentu analīze, *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa) un apelācijas tiesu judikatūras ievērošana; un iii) saprātīgu termiņu ievērošana lietu izskatīšanā un nolēmumu sagatavošanā⁷⁵.

⁷¹ Turpat, 79. punkts.

⁷² Šķiet, ka Tiesa savā judikatūrā būtībā uzskata, ka lēmumi, kas ietekmē nosacījumus, saskaņā ar kuriem norit un beidzas amatā esošu tiesnešu karjera, var radīt pamatotas šaubas indivīdos par attiecīgo tiesnešu neatkarību un objektivitāti, ja tiesneši ir pakļauti pārāk neskaidriem, subjektīviem vai nepārbaudāmiem kritērijiem (šajā nozīmē skat. spriedumu Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība) (122. punkts).

⁷³ Šajā nozīmē skat. spriedumu Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (114. punkts). Skat. arī spriedumu *Euro Box Promotion* u.c. (240. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁷⁴ Šajā nozīmē skat. ECT spriedumu, 2016. gada 12. janvāris, *Miracle Europe Kft.* pret Ungāriju, CE:ECHR:2016:0112JUD005777413, 58. punkts.

⁷⁵ Skat. apstrīdētā reglamenta 43. panta 1. punktu.

Turklāt, novērtējot kandidātu rīcību, pamatojas uz diviem kritērijiem: i) cik atbilstoša ir bijusi kandidāta attieksme vai rīcība pret prāvniekiem, advokātiem, ekspertiem un tulkiem tiesas sēdēs un citās profesionālajās darbībās un kandidāta spēja risināt situācijas, kas rodas tiesas zālē; un ii) cik labi kandidāts ir spējis sadarboties ar citiem tiesas sastāva locekļiem un komunicēt ar citiem tiesnešiem un personālu⁷⁶. Šie kritēriji ir skaidri uzskaitīti apstrīdētajā reglamentā un tādējādi ir pārbaudāmi. Turklāt tie visi ir būtiski, lai gūtu priekšstatu par kandidātu tiesisko darbību un nopelniem⁷⁷.

73. Otrkārt, attiecībā uz jautājumu, vai šādi kritēriji ir pietiekami objektīvi, atzīmēšu – lai pārbaudītu, vai ir izpildīti pirmie divi kritēriji, atlases komisija izmanto kandidātu iepriekšējos trijos gados pieņemtu 10 lēmumu izlasi⁷⁸. Šie lēmumi tiek atlasīti pēc nejaušības principa, izmantojot datorprogrammu, un arī šajā ziņā pamatojoties uz vienotiem kritērijiem⁷⁹. Turklāt, lai novērtētu kandidātu spējas, ņemot vērā dažādus kritērijus, kas attiecas uz kandidātu rīcību, atlases komisija aplūko katra kandidāta vadīto tiesas sēžu ierakstu paraugu⁸⁰. Atlases komisija ņem vērā arī kandidātu profesionālajā lietā ietverto informāciju, informāciju, kas pieejama no *Inspeția Judiciară* (Tiesu inspekcija, Rumānija) par iespējamiem disciplināriem un ētikas pārkāpumiem attiecīgajā periodā, kā arī jebkuru citu informāciju par kandidātiem, kuru iespējams pārbaudīt⁸¹.

74. Protams, nevar izslēgt un pat ir neizbēgami, ka, atlases komisijai interpretējot šos dažādos elementus, lai veidotu viedokli par kandidātu darbu un rīcību, pastāv zināma subjektivisma pakāpe. Tomēr, manuprāt, fakts ir tāds, ka informācijas un pierādījumu avoti, uz kuriem atlases komisijas locekļiem ir jābalsta savs lēmums par katru kandidātu, ir diezgan daudzi un dažādi. Tas veicina to, ka "efektīvas paaugstināšanas amatā" procedūra *a priori* šķiet balstīta uz objektīvu, nevis diskrecionāru vērtējumu.

75. Treškārt, jāatzīmē, kā izriet no lietas materiāliem, ka apstrīdētajā reglamentā ir arī paredzēts: atlases komisija ņem vērā arī tās tiesas palātas argumentētos atzinumus, kurā katrs kandidāts darbojas brīdī, kad notiek paaugstināšanas amatā procedūra⁸², un tās tiesas palātas argumentētos atzinumus, kas atbilst kandidāta specializācijai hierarhiski augstākā tiesā, lai izlemtu, kuri kandidāti tiks paaugstināti amatā⁸³. Šajā ziņā Tiesa ir norādījusi, ka citas struktūras iejaukšanās procedūrā, kuras noslēgumā tiek pieņemti šādi lēmumi, principā var veicināt šīs procedūras objektivitāti. Tomēr tas tā ir tikai tad, ja minētā institūcija pati ir neatkarīga no likumdošanas varas un izpildvaras, kā arī no iestādes vai struktūras, kurai tai ir jāsniedz atzinums, un ciktāl šāds

⁷⁶ Skat. apstrīdētā reglamenta 45. panta 1. punktu.

⁷⁷ Protams, ar nosacījumu, ka kritērijs, kas attiecas uz saprātīgu termiņu ievērošanu lietu izskatīšanā un nolēmumu sagatavošanā, neietekmē zemākas instances tiesu tiesnešu brīvību uzdot jautājumus Tiesai un neievērot augstākas instances tiesu judikatūru, ja tā ir pretrunā Savienības tiesībām (skat. šo secinājumu 68. zemsvītras piezīmi).

⁷⁸ Skat. apstrīdētā reglamenta 39. panta 1. punktu. Attiecībā uz trešo kritēriju par termiņu ievērošanu novērtējums balstās uz virkni statistikas datu un citiem dokumentiem, ko sniedz tiesa, kurā kandidāti darbojas. Šī informācija attiecas gan uz kandidātu darbu (piemēram, to, cik ilgā laikā viņi vidēji ir pieņēmuši lēmumus), gan arī uz tās tiesas darbību, kurā viņi darbojas.

⁷⁹ Skat. apstrīdētā reglamenta 39. panta 6. punktu. Prasītāji pamatlietā apgalvo, ka 10 lēmumi, uz kuriem atlases komisija balstās savā novērtējumā, nav pietiekami reprezentatīvi attiecībā uz kandidātu darbu. Šajā ziņā tomēr atgādināšu, ka apstrīdētā reglamenta 39. panta 2. punktā ir prasīts, lai šādi lēmumi būtu "būtiski", un ka reglamenta 39. panta 7. punktā no novērtējuma īpaši izslēgti atsevišķi lēmumu veidi (piemēram, lēmumi, ar kuriem tiek pārtraukta tiesvedība). Turklāt prasītāji pamatlietā apgalvo, ka šie lēmumi netiekot paziņoti kandidātiem un tādējādi kandidāti tos nevarot apstrīdēt. Ievērojot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, man šķiet, ka šāda apstrīdēšana faktiski ir iespējama (skat. šo secinājumu 76. punktu). Saskaņā ar apstrīdētā reglamenta 39. panta 12. punktu kandidātiem ir arī iespēja paziņot lēmumus valdei.

⁸⁰ Skat. apstrīdētā reglamenta 44. panta 1. un 3. punktu.

⁸¹ Skat. apstrīdētā reglamenta 44. panta 1. punktu.

⁸² Skat. apstrīdētā reglamenta 44. panta 1., 2. un 4. punktu.

⁸³ Skat. apstrīdētā reglamenta 42. panta 1. punktu.

atzinums tiek sniegts, pamatojoties uz kritērijiem, kas ir gan objektīvi, gan atbilstoši, un tiek pienācīgi pamatots tā, lai sniegtu šai iestādei vai struktūrai objektīvu informāciju, lai tā pieņemtu lēmumu⁸⁴. Ir pašsaprotami, ka iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā ir.

76. Visbeidzot, attiecībā uz atlases komisijas pienākumu norādīt pamatojumu un iespēju apstrīdēt šīs komisijas pieņemtos lēmumus tiesā vēlos norādīt, ka pēc tam, kad procedūra ir pabeigta, atlases komisijai ir jāsigatavo pamatots ziņojums, kurā jānorāda par pieciem iepriekš minētajiem kritērijiem piešķirtie punkti, kā arī kandidāta iegūtais kopējais novērtējums⁸⁵. Turklāt, ja kandidātam ir iebildumi pret ziņojuma projektu, viņam ir tiesības tos izteikt intervijā atlases komisijā, kas notiek visos gadījumos, kā arī rakstiski⁸⁶. Turklāt kandidātam ir 48 stundas no rezultātu publicēšanas dienas, lai apstrīdētu iegūto vērtējumu CSM palātā, kas izskata lietas saistībā ar tiesnešiem un kas pēc tam apsver, vai ir nepieciešama jauna vērtēšana, un attiecīgā gadījumā pati veic jaunu vērtēšanu⁸⁷.

77. Manuprāt, visi šie elementi kopumā, šķiet, apstiprina, ka nepastāv "nepamatotas rīcības brīvības" risks, kas indivīdos radītu pamatotas šaubas par attiecīgo tiesnešu neatkarību. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā patiešām ir. Tāpēc, ņemot vērā iesniedzējtiesas veiktās pārbaudes, sliecos nepieņemt prasītāju pamatlietā paustajām bažām par atlases komisijas piemēroto kritēriju objektivitātes trūkumu.

78. Uzskatu, ka tiesu neatkarības princips, kas nostiprināts Hartas 47. pantā un LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā kopsakarā ar LES 2. pantu, netiek pārkāpts, ieviešot procedūru valsts tiesnešu paaugstināšanai amatā augstākas instances tiesā, kura balstās uz tiesnešu darba un rīcības novērtējumu, ko veic komisija, kuras sastāvā ir šādas augstākas instances tiesas priekšsēdētājs un tiesneši un kura papildus šim novērtējumam apelācijas kārtībā pārskata zemākas instances tiesu tiesnešu pieņemtos lēmumus un šos tiesnešus periodiski novērtē, kad un ja viņi ir paaugstināti amatā attiecīgā augstākas instances tiesā. Tomēr, pat ja šīs komisijas locekļi paši ir neatkarīgi, viņu piemērotajiem kritērijiem jābūt pietiekami objektīviem, atbilstoši un pārbaudāmiem, lai neradītu indivīdos pamatotas šaubas par attiecīgo zemākas instances tiesu tiesnešu neietekmējamību no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas varētu ietekmēt viņu neatkarīgu spriešanu un lēmumus, un komisijai ir pienākums norādīt savu lēmumu pamatojumu. Vēl viens šajā ziņā būtisks faktors ir šo tiesnešu iespēja tiesā apstrīdēt lēmumus, kas ietekmē viņu paaugstināšanu amatā⁸⁸.

⁸⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (115. un 116. punkts).

⁸⁵ Skat. apstrīdētā reglamenta 46. pantu.

⁸⁶ Skat. apstrīdētā reglamenta 47. pantu.

⁸⁷ Skat. apstrīdētā reglamenta 49. pantu.

⁸⁸ Jāpiebilst, ka pretēji tam, ko apgalvo prasītāji pamatlietā, Pretkorupcijas starpvalstu grupas (GRECO) 2018. gada 23. marta *ad hoc* ziņojums par Rumāniju (34. noteikums) (pieejams angļu valodā šādā vietnē: <https://rm.coe.int/ad-hoc-report-on-romania-rule-34-adopted-by-greco-at-its-79th-plenary-/16807b7717>) nenorāda uz interpretāciju, kas atšķiras no tās, kuru iesaku Tiesai izmantot šajā lietā, un faktiski nav pārliecināts. Minētajā ziņojumā GRECO tikai norādīja, ka pirms apstrīdētā reglamenta pieņemšanas tika paustas "bažas" par to, ka divposmu paaugstināšanas amatā procedūra Rumānijā (kas ar Likumu Nr. 242/2018 ieviesta Likuma Nr. 303/2004 46.¹–46.³ pantā) "pavērs vairāk iespēju personiskai vai politiskai ietekmei karjeras lēmumos, kas varētu ietekmēt tiesu sistēmas neitralitāti un integritāti" (31. punkts). Pēc tam sekojošajā 2019. gada 21. jūnija ziņojumā (pieejams angļu valodā šādā vietnē: <https://rm.coe.int/follow-up-report-to-the-ad-hoc-report-on-romania-rule-34-adopted-by-gr/1680965687>) GRECO norādīja, ka Rumānijā "notiek sagatavošanās darbs" saistībā ar tiesnešu un prokuroru iecelšanu augstākos amatos (šā darba rezultātā galu galā tika pieņemts apstrīdētais reglaments). Nekas šajos abos ziņojumos, kas abi ir sagatavoti pirms apstrīdētā reglamenta pieņemšanas, neattiecas tieši uz izmaiņām, kas ieviestas ar šo instrumentu.

3. Par SPM lēmuma ietekmi uz saderības novērtējumu

79. Man atliek pārbaudīt, vai ar reformu, kas ieviesta ar apstrīdēto reglamentu, ir pārkāpts kāds no SPM lēmuma noteikumiem vai netiek ņemti vērā ieteikumi, kas izklāstīti Komisijas izstrādātajos ziņojumos, piemērojot šo lēmumu (ceturtais jautājums).

80. Šajā ziņā atzīmēšu, ka SPM lēmumā Rumānijai nav noteikti nekādi konkrēti pienākumi, izņemot pienākumu ziņot par tās progresu attiecībā uz SPM kritēriju īstenošanu un reformēt tās tiesu sistēmu atbilstoši šiem kritērijiem. Turklāt, kā paskaidro pati Komisija, nevienā no ziņojumiem, ko tā izstrādājusi, piemērojot SPM, ne pirms apstrīdētā reglamenta pieņemšanas, ne pēc tā pieņemšanas, nav ietverti konkrēti ieteikumi par zemākas instances tiesu tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām Rumānijā.

81. Faktiski Komisija savu pēdējo ziņojumu, piemērojot SPM, ir pieņēmusi 2022. gada 22. novembrī⁸⁹. Minētajā ziņojumā tā ir atzinusi, ka dažas tiesnešu apvienības un pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir kritizējušas ar apstrīdēto reglamentu ieviestās izmaiņas paaugstināšanas amatā procedūrā un tās apgalvo, ka ir samazināts šīs procedūras meritokrātiskais un konkurences raksturs. Tomēr Komisija nav norādījusi uz kādu konkrētu problēmu, kā arī nav sniegusi ieteikumus attiecībā uz tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūru.

82. Ņemot vērā iepriekš minēto, man šķiet, ka iesniedzējtiesa ar ceturto jautājumu būtībā vaicā, vai tieši tāpēc, ka SPM ziņojumos, kas publicēti pirms apstrīdētā reglamenta pieņemšanas, nav ietverti šādi ieteikumi, būtu jāsaprot, ka Rumānijai bija liegts mainīt paaugstināšanas amatā procedūru. Citiem vārdiem, tas, ka ziņojumos nekas nav minēts par šo jautājumu, būtu jāsaprot kā Rumānijas pienākums nemainīt *status quo*.

83. Neuzskatu, ka šāda pieeja būtu pareiza. Manuprāt, Rumānija SPM piemērošanas kontekstā joprojām var brīvi organizēt savu tiesu sistēmu pēc saviem ieskatiem, ja vien tā ņem vērā ieteikumus, kas izklāstīti Komisijas ziņojumos, kuri pieņemti, piemērojot šo mehānismu, un nodrošina, ka visas reformas, ko tā pieņem šajā kontekstā, kopumā atbilst SPM kritērijiem un citām Savienības tiesību prasībām. Arī šajā ziņā saskaņā ar šo secinājumu 42. punktā minēto mērķis ir nevis uzspiest Rumānijai konkrētu tās tiesu sistēmas organizācijas modeli, bet gan nodrošināt, lai tajā modelī, ko tā vēlas pieņemt, tiktu ieviestas konkrētas garantijas. Šajā ziņā, manuprāt, nav nozīmes tam, ka iepriekšējā paaugstināšanas amatā procedūra nebija mainīta vairāk kā 10 gadus – Rumānijai bija atļauts to mainīt⁹⁰.

V. Secinājumi

84. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa, Rumānija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants un LES 19. panta 1. punkta otrā daļa kopsakarā ar LES 2. pantu

⁸⁹ Komisijas Ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par progresu Rumānijā saskaņā ar sadarbības un pārbaudes mehānismu, 2022. gada 22. novembris (COM(2022) 664 final), 5. lpp.

⁹⁰ Jāatzīmē – prasītāji pamatlietā apgalvo, ka reforma tika ieviesta bez pienācīgas apspriešanās ar tiesu varas pārstāvjiem un sasteigti. Piekritu, ka veids, kādā tiek pieņemta tiesu sistēmas reforma, dažos (ierobežotos) gadījumos var liecināt par sistēmisku tiesu neatkarības problēmu pastāvēšanu. Tomēr šāda situācija, manuprāt, aprobežojas ar diezgan galējiem gadījumiem, piemēram, kad reforma tiek ieviesta ar ārkārtas rīkojumu vai dekrētu un kad ir acīmredzams, ka šāda rīcības veida mērķis ir apiet parastās likumdošanas procedūras tādā veidā, kas nav savienojams ar tiesiskuma prasībām.

jāinterpretē tādējādi, ka tiesu neatkarības princips ir piemērojams tiesnešu paaugstināšanas amatā procedūrām. Minētais princips netiek pārkāpts, ieviešot tādu procedūru valsts tiesnešu paaugstināšanai amatā augstākas instances tiesā, kura balstās uz tiesnešu darba un rīcības novērtējumu, ko veic komisija, kuras sastāvā ir šādas augstākas instances tiesas priekšsēdētājs un tiesneši un kura papildus šim novērtējumam apelācijas kārtībā pārskata zemākas instances tiesu tiesnešu pieņemtos lēmumus un šos tiesnešus periodiski novērtē, kad un ja viņi ir paaugstināti amatā attiecīgā augstākas instances tiesā. Tomēr, pat ja šīs komisijas locekļi ir neatkarīgi, viņu piemērotajiem kritērijiem ir jābūt pietiekami objektīviem, atbilstoši un pārbaudāmiem, lai neradītu indivīdos pamatotas šaubas par attiecīgo zemākas instances tiesu tiesnešu neietekmējamību no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas varētu ietekmēt viņu neatkarīgu spriešanu un lēmumus, un komisijai ir pienākums norādīt sava lēmuma pamatojumu. Vēl viens šajā ziņā būtisks faktors ir šo tiesnešu iespēja tiesā apstrīdēt lēmumus, kas ietekmē viņu paaugstināšanu amatā.

- 2) Pamattiesību hartas 47. pants un LES 19. panta 1. punkta otrā daļa kopsakarā ar LES 2. pantu un Komisijas Lēmumu 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātus par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju,

jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz tiesu sistēmas reformu ieviešanu Rumānijā apstākļos, kad šādas reformas atbilst no Savienības tiesībām izrietošajām prasībām un kad vienīgais iemesls, kas liegtu šādu reformu ieviešanu, būtu tas, ka Komisija ziņojumos, kurus tā ir sagatavojusi, pamatojoties uz Lēmumu 2006/928, nav sniegusi konkrētus ieteikumus attiecībā uz to konkrēto jautājumu saistībā ar šo reformu.